

д.е.н. Прокопенко О.В.
Сумський державний університет
ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИШАХ

Сучасні демографічні і економічні умови нагнічують напруженість конкуренції серед закладів вищої освіти. Однією з головних умов забезпечення конкурентоздатності вишу є якість освіти, отриманої випускниками.

На погляд автора, оцінити якість освіти у вищому навчальному закладі можна за такими основними підходами.

Найбільш простим і найбільш поширеним способом кількісної оцінки є визначення якості освіти залежно від рівня засвоєння знань студентами, який певною мірою виражається *отриманими* студентами *оцінками*. Цей вид оцінки є найбільш інформаційно забезпеченим. Деканат кожного факультету щосеместрово підраховує відсоткову частину студентів, що не здали сесію, що здали її відмінно чи, скажімо, добре. Цей метод оцінки може носити як абсолютний, так і порівняльний характер залежно від завдань оцінки. Проте не секрет – отримати однакову оцінку у різних викладачів порівняно складно, навіть при однакових критеріях оцінювання. Та й студенти з однаковим рівнем отриманих знань іноді по-різному виявляють себе в ході учбового процесу, маючи різні оцінки. Модифікацією такого підходу до оцінки якості освіти є оцінка остаточного рівня знань, що певною мірою застосовується при акредитації спеціальностей, а також при проведенні ректорського, факультетського та кафедрального контролю якості освіти.

Ненабагато складнішим проте значно більш справедливим способом порівняльної оцінки якості освіти у ВНЗ та його структурних підрозділах можна вважати рейтингову оцінку за показниками *перемог у конкурсах наукових робіт і олімпіадах*, особливо всеукраїнського та міжнародного рівня. До речі, за показником кількості отриманих перемог у Всеукраїнських конкурсах наукових робіт Сумський державний університет цього року посів перше місце, що свідчить про високу якість отриманої студентами освіти.

Складніше правильно оцінити якість освіти залежно від *кадрового забезпечення* навчального процесу. Найпростіший підхід – оцінити кадровий потенціал залежно від наявності наукових ступенів і вчених звань, а також досвіду викладацької роботи і достатності підвищення кваліфікації, як це робиться при ліцензуванні спеціальностей. Проте відомо, що для забезпечення належної якості освіти необхідні не лише ступені та звання, які могли бути отримані роки тому, і поповнення набутих колись знань на курсах підвищення кваліфікації, а й володіння сучасним інструментарієм, що застосовується і навіть застосовуватиметься у майбутньому у практичній діяльності підприємств. Досвід виробничої (чи іншої практичної) роботи є вкрай цінним, він дозволяє адаптувати сучасні наукові знання до практичних реалій, а також сформулювати нові знання на основі практичного досвіду роботи і донести їх до студентів.

Ще більш складно, але дуже важливо оцінити якість освіти залежно від якості *організації навчального процесу*. Зокрема, необхідною умовою забезпечення якості освіти є логічна побудова навчальних планів, що передбачає планомірне безперервне набуття студентами теоретичних знань і практичних навичок, що мають здобутися в ході навчання за певною спеціальністю. Знання та навички, отримані при вивченні однієї дисципліни, мають застосовуватися, посилюватися і закріплюватися на більш високому рівні в ході вивчення наступної дисципліни. До речі, для забезпечення цього викладачам слід досконало знати дисципліни, що є забезпечуючими для дисциплін, які вони викладають. Вивчення їх можна забезпечити, наприклад, у процесі підвищення кваліфікації.

Важливою характеристикою якості освіти можна вважати *працевлаштування* випускників вишу. Хоча факторів працевлаштування дуже багато, і в їх розмаїтті складно відмежувати саме якість освіти. Важко оцінити також і успішність працевлаштування, тим більше, що процес кар'єрного зростання випускника є тривалим.

Можуть бути запропоновані й інші підходи до оцінки якості освіти (залежно від відгуків роботодавців та самих випускників, від рівня зарплатні випускників, від

створеного іміджу ВНЗ, навіть від конкурсної ситуації вступу до нього, від матеріальної та інформаційно-методичної бази тощо).

Всі розглянуті підходи мають певні недоліки та переваги, проте всі вони є придатними для вирішення різних завдань оцінки якості освіти, дозволяючи формувати стратегії підвищення якості освіти у ВНЗ і, відповідно, підвищення конкурентоспроможності останнього.

На їх основі також може бути сформована методика інтегральної оцінки якості освіти у ВНЗ, яка б враховувала різні складові якості як такі, що характеризують *потенціал* забезпечення якості освіти (як то рівень кадрового, інформаційно-методичного забезпечення) та *процесні* (як то якість організації навчального процесу, застосовувані методи навчання), так і *результатні* (як то отримані оцінки, перемоги у конкурсах, працевлаштування).